

Zeměpis patří k nejstarším předmětům lidského poznání. Základní znalosti o Zemi a jejích jednotlivých částech – svatadřích a státěch – patří ke všeobecnému vzdělání každého člověka naší planety. Zvláštní místo patří poznání země, ve které žijeme. Naši vlastní je Česká republika, zkráceně nazývaná Česko. Měli bychom proto mít dostatečný přehled o její přírodě, lidské společnosti, územním uspořádání a zvláště o jednotlivých oblastech. Tyto poznatky budou některé z vás možná chápat pouze jako nezajímavé učení názvů a čísel. V budoucnosti však většina z vás určitě ocení, jak jsou takové znalosti potřebné a užitečné!

Učebnice zeměpisu České republiky, která se vám dostává do rukou, je poněkud odlišná od tradičního pojetí tohoto předmětu ve starších učebnicích. Každá kapitola obsahuje základní učivo, které by měl každý žák bez problémů zvládnout, a „nadstandardní“ rozšiřující učivo (modře podčištěné). Budete-li se mu věnovat ve výuce, to zvděl váš učitel. Abyste se s ním seznámili ze svého vlastního zájmu, v tom vám nebude bránit nikdo. Navíc přidáváme krátkou zajímavou (žlutě podčištěnou), která není určena k ověřování znalostí žáků, ale jen ke zpestření učiva.

Celá učebnice se podle obsahu dělí na dvě části. V první – obecné části se zabýváme naší republikou jako celkem. Ve druhé – regionální části se věnujeme jednotlivým oblastem (regionům). Ty tvoří v naší republice 14 vyšších územně samosprávných celků – krajů. Byly vyhlášeny v roce 1997 a od roku 2000 postupně přebraly některé pravomoci ve výkonu státní správy. Regionální část je proto uspořádána podle krajského zřízení a vedle úvodní kapitoly, věnované obecným otázkám územního členění, obsahuje 28 kapitol. Najdete zde dva jejich typy. Kapitoly, nazvané oficiálními označeními krajů (jako například „Ústecký kraj“ nebo „Vysočina“), byste si měli osvojit stejně dobře, ať už bydlíte v Chebu nebo v Karvině. Obsahují totiž všeobecný přehled přírodních podmínek, obyvatelstva a hospodářství jednotlivých administrativních oblastí naší země. Za těmito kapitolami následuje vždy kapitola, v níž se zaměřujeme na jevy, které jsou pro danou oblast v zeměpisném pojetí typické a významné. To naznačují mimo chodem i jejich názvy (jako „Prameny a lázně“ nebo „Na Karlově mostě“). Neomezujeme se v nich však pouze na výklad v rámci kraje, k němuž jsou tyto kapitoly přiřazeny, ale snažíme se charakterizovat rozšíření těchto jevů i v ostatních částech republiky. Podle místa vaší školy by měl o jejich důležitosti a zařazení do výuky rozhodnout váš učitel. Ten vám však určitě nebude zakazovat, budete-li se s nimi chtít seznámit z vlastní vůle.

A zděveme ještě jednu dobrou radu: nepamenejte na práci s mapou a atlasem! Vyhledáte-li si na mapě všechna místa, o nichž se v textu mluví, určitě se vám budou lépe pamatovat.

Hodně úspěchů a příjemné učení vám přeje

autorský tým

Zeměpisné názvy, výškopisné kóty apod. použité v textu, mapkách a tabulkách byly při tvorbě této učebnice přizpůsobeny školnímu atlasu Česká republika, sešitový atlas pro základní školy a víceletá gymnázia, Kartografie PRAHA, a. s., Praha 2006.

Uzávěrka textů 3. vydání byla 31. prosince 2007.

OBSAH

OBECNÁ ČÁST

Země „v srdci Evropy“ (Holeček)	4
Od Sámovy říše k České republice (Holeček)	6
Odlok geologických věků (Kastner)	8
Zvládnutá země (Kastner)	10
Podnebné rozmezí (Kastner)	12
Na střeše Evropy (Kastner)	14
Hlavní zdroj obživy (Kastner)	16
Živá příroda (Kastner)	18
Lidé v naší zemi (Čermák)	20
Města a vesnice (Čermák)	22
Hospodářské proměny (Krajíček)	24
Na polích a ve stájích (Krajíček)	26
Dary země (Krajíček)	28
Tradiční i moderní výroba (Krajíček)	30
Na zemi, po vodě i ve vzduchu (Krajíček)	32
Služby na vzestupu (Krajíček)	34
Česká republika a svět (Krajíček)	36

REGIONÁLNÍ ČÁST

Územní členění (Krajíček)	38
Hlavní město Praha (Holeček)	40
Na Karlově mostě (Holeček)	42
Středočeský kraj (Holeček)	44
Automobily a jiné stroje (Krajíček)	46
Jihočeský kraj (Holeček)	48
Okolo Třeboně (Kastner)	50
Pleznický kraj (Holeček)	52
Pohraniční hvozdy (Kastner)	54
Karlovarský kraj (Kastner)	56
Prameny a lázně (Kastner)	58
Ústecký kraj (Holeček)	60
Zjižvená krajina (Holeček)	62
Liberecký kraj (Holeček)	64
Průmysl dlouhé tradice (Krajíček)	66
Královéhradecký kraj (Holeček)	68
V Krkonošském národním parku (Kastner)	70
Pardubický kraj (Holeček)	72
Od pramenů Moravy k Polabí (Kastner, Krajíček)	74
Vysočina (Kastner)	76
Elektřina z různých zdrojů (Krajíček)	78
Jihomoravský kraj (Holeček)	80
Na veletrh do Brna (Holeček)	82
Olomoucký kraj (Holeček)	84
Na té naší Haně (Holeček)	86
Moravskoslezský kraj (Holeček)	88
Doly a vysoké pece (Krajíček)	90
Zlínský kraj (Krajíček)	92
Pohof Moravy a Slezska (Kastner)	94
Poznejte své bydliště (Kühnlová)	96

OPAKOVÁNÍ (Tlach)	98
-------------------------	----

TABULKY (Kastner)	100
-------------------------	-----